

Borgia-Borges

• FITO RODRIGUEZ •
[EHUKO IRAKASLEA]

Ez dakit Domu Guztien eraginez edota Hildako ororen itzaletik eratorrita, baina Jorge Borges zenaren antzeko bizipen paradoxikoak pairatu izan ditut egun hauetan.

Alde batetik, Valentziako Unibertsitateko adiskideak gonbidaturik, katalanerazko *Premis Octubre* literatur sarietako ekitaldietan parte hartzea egokitu berri zait Turia ibai sasilehor berpiztuaren hegetan.

Aipatu Octubre sariak katalandar herri guztiak hartzen ditu bere baitan, ez bakarrik Catalunya izenarekin ezagutu ohi den espainiar autonomia. *El Temps* aldizkari valentziarrari esker katalandar lurraldeen artean informazio, gogoeta eta literaturaz aparte mota guztietako loturak lantzen dira banaketa administratibo postfrankistaren gainetik. Hau da, Bartzelonako Gobernuarekin batera El Algereko alkatetza, Balear uharteetako agintariak, katalaneraz hitz egiten duten Aragoiko lautadetako ordezkariak baita Pirinioez gaineko partaidetza antzematen zen bertan nolabaiteko *katalandar udalbiltza* gauzatuz.

Areago, lurralde zabal hartan, hau da *Catalunya ofizialetik* at, eraikitzen ari diren Casal Jaume I biltoki haietan *Catalunya ofizialeko* ordezkaritza politikoak hartzen ditu, diruz eta guzti, bere kulturak eta herri loturak behar bezala sustatzeko. Ekimen honetan, gainera, ez dute bakarrik nazionalistatzat jo daitezkeen ERCK eta CiUk parte hartzen, baizik eta PSCren ekarpena ezinbestekotzat jotzen da herri beharrei erantzuteko Estatuak estuki ezarritako muga administratibok leundu eta gainditzeko. Beraz, herri-gintza, naziogintza, *koinonía*, *commonwealth*, politika...

Zinez, hemen blokatuak dugun euskal lurraldeetako udaletxe desberdinen arteko lotura behar zen Udalbiltza egitasmoa honezkero abian ikusi dut Katalandar Herrien artean.

Bestalde, *Premis Octubre*-ren itzalean, gainera, *Borgia Diplomataria* delakoaren

berri eman zitzaigun Valentziako Unibertsitateko Parainfoan. Hau da, Borja familiaren inguruko dokumentu guztiak bilduko dituen artxiboaren antolaketari (berrogeita hamar liburu mardul) ekingo diote hurrengo hogeitaz urteetan. Lluís Cervero eruditua valentziarrak irekitako bidea M. Batllori historialari jesuita saiaturik da amaitzen Vatikanoko artxibo ezkutatuaren zuzendaria dugun Pagan (a ze izena!) abadearen laguntzaz. Honek ere zer pentsatzerik eman zidan. Hona hemen.

Borja senitartekoak izan ziren, Kalixto III.a eta Alexandre VI.a aita santuak, Lukrezia azken honen uestezko alaba, Cesar eta S. Franzisko Borjakoa, Jesus Konpaniaren buruzagia izan zena, besteak beste. Historia hurbilean, nekez aurki daiteke hau bezalako leinu ustela eta agintegosetarik, baina, horregatik hain zuzen, beraz, botereak eskuratu ahal izateko edozein bitarteko erabiltzeko pronto egoteagatik, gogoangarriak omen ditugu egun. Honek hausnarketa batzuk merezi dituelakoan nago.

Egun suertatzen ari den zibilizazio krisialdiak gizarte-portaera ereduak ezabatu ditu. Espainiako Saiakera Sari *Nazionale* irabazi berri duen Javier Etxeverriak Erdi Aro berri batean gaudela dio (*Los señores del aire*), non mundu globalean ibili ahal izateko Jauntxo edo Ahaide Nagusi bakar batzuen menpean egotea onartu beharra dagoen ezinbestean. Egunoari dagokion gizarte-portaera, bada, basailutza litzateke eta aginte-eredua, berriz, atomizaturik. Ultraliberalismoak desautututako estatuak, beraz, ezin izango luke eskubide txikiak ere bermatu, eta ondoriozko desabesak eraginda, neofeudalismoan geundeko.

Ene aburuz, oster, gure abaguneak gehiago du Berpizkundetik (Borja familiaren garaitik, hain zuzen) aipatu feudalismotik baino. Funtsezko arrazoia globalitatearen kontzeptutik bertatik dator kigu. Hau da, nahiz eta Erdi Aroko Gizartea erabat sakabanaturik izan, gizarte mailan kanpo-ratze-barneratze sistemak egungoarekin nolabait parekatzerik badago ere, eta Islamen aurkako borroka funtsezkoa izan arren, Eliza Katolikoak berpizkundearekin batera hartzen du Globalitatean eragiteko behar bezalako egitura (Borjatarren laguntzaz, jakina) eta giro hartan antzematerik dagoen egun oso nabarmenak suertatzen ari diren gizarte-ezaugarri politikoak.

Berpizkunde hartatik hasiko dira estutzen boterearen eta jakintzaren arteko harremanak, espazio publiko eta pribatua bereizten eta, azkenik, gizabanakoa bihurtuko zaigu politika legitimatzeko funtsezko aitzakia mota desberdinetako parte-hartze herritarren kaltetan (*cominium politicum* klasikoaren birmoldaketak).

Orduko Alexandre VI.a gaurko Clinton izan zitekeen, bere eskandalu sexualak eta guzti. Mundu zabalean hark eraturiko misioak egungo *kolonizazio humanitario* hauekin aldera ditzakegu... «espazio globala ere espazio politikoa baita» (M.Castells. *El Temps*. 854. 31. orr.).

Borjen eraginpean idatzi zuen Machiavelli (Sasso, G. *N. Machiavelli. Storia del suo pensiero politico*. 1958) politika etikatik bereiztuz eta aginte modernoan oinarrituz. Medizitarak, Sforzatarak... jende printzipala denak orduko intelektualen bazkaz arduratuko ziren beren

botere-gosearen alde lerrarazteko. Izpiritu klasikoa berpiztu nahian *civis societas* zen politika *iuris societas* bihurtu zuen. Hau da, politika gizartearen parte-hartzea izan beharrean legearen eremu bihurtuko dute egungo egoera oinarrituz, non politikoa arlo juridikoan urtu zaigun. Horrela, gizarte jarrera parte-hartzailearen zokoratze historikoari hasiera eman zitzaion politikaren berezko esanahi galarazten.

Agintearen alde bultzaturiko klasiko berrirakurketa eta politikaren zentzu aldaketa honetan ezinbestekoak suertatu ziren intelektual eruditua salduak zeintzuk jatorrizko greziar herri subirautea estali zuten *Il Principe* (Machiavelli); *Status* - estatua (Hobbes) agintea politika ulertze bide modernoarekin lotuz. Horrela, politikoa instituzionalismoa edota estatuaren arabera jarduna litzateke besterik gabe. Herrigintza edo estaturik gabeko naziogintza legeen aurkakoa, delitu hutsa, bada, baina ez politikarik.

Ildo hartatik eskarmentaturiko intelektual haietariko batzuk Jorge Borges idazle liluragarria *doctor honoris causa* izendatu nahi izan zuten gure unibertsitatean duela ez asko. Ez zitzaie ongi atera, ordea. Garai hartan Fakultateko Klaustroaren parte-hartzea egun baino askoz zabalagoa baitzen eta eldarnioa ez zen gauzatu. Herri ezjakinak halako ohorea ukatu zuen-eta.

Egun, boterearen menpeko intelektual eruditua atzerakoiek (J. Borges zenaren antzera) Borgiatar bezalako agintari ustelduen alde egiten dute politikaren esanahia murriztuz, estatuak antzematen nazio desberdinak dauden tokietan, indarraren hastapenari eutsiz bortxaren kudeatzaile nagusien magalean, herri-nahiak gutxiesten ilustrazioaren izenean eta, finean, estatuaren despotismoa zurituz.

Platonen *Teeteto* hura gogora ekarriz: krisi egoeran (*apeiría*) dauden legeek ez dute balio politikorik, politika forma berria bilatu beharra baitago.

Soldaduska amaitu da. Lortu dugu!

• INAKI MARTIN CAMARA •
[KAKITZAT TALDEKO KIDEA]

Milenioarekin batera, soldaduska eta bere ordezkari *zibila* den OZS amaituko dira Espainiar Estatuan, eta beraiekin batera, bahiketak, tratatu txarrak eta iraingarriak, kalte fisiko zein psikikoak eta heriotzak zerbitzuan ere bukatuko dira milaka gazterentzat. Espainiako gobernuak, bere bide guztiak erabiliz, herri garaipen hau moztarotzen saiaturik da. Esango dute beraien erabakia izan dela ejerzito modernoagoa lortzearen, Europaren eskakizuna dela eta honelako lelokeriak, herri garaipen hau beraiei esker lortu dela sinetsarazteko, eta bide batez boz gehiago lortzearen. Zinikoagorik izan al daiteke?

Orain 11 urte, talde antimilitaristek intsumisioaren bidea erabaki zutenean, ia inork ez zuen uste lau gazte erok nolabaiteko aukera zeukaten ongi antolatutako ejerzito eta babesten duen estatuaren aurrean. Historian zehar gutxitan gertatu bada ere, indarraren aurka arrazoiak irabaz dezakeelako adibide polita zein gogorra izan da borroka honen historia. Atxiloteta, epaiketa eta kartzelatzeen kontua galdu genuen milaka eta milaka gertatu ostean, baina honek guztiak herriaren elkartasuna baino ez zuen piztu. Geure ekintza pazifikoetan kolore guztietako txakurren porrak, botak eta balak probatu ditugu, bai eta beraien mehatxu eta irain poeti-

koez gozatu ere, baina honek polizia guztien izaera militar eta bortitza baino ez du utzi agerian. Oraindik sendatu gabeko zauri horiek hobera egingo dute garaipen hau ospatzean.

Orain, soldaduska amaitzearen dagonean, politiko gehienak eskaera herrikoi honen aldera pasatu dira, baina ez da ahanzi behar azken urte hauetan milaka intsumitutak sufritutako bortizkeriaren errudunak zeinek izan diren.

Desmilitarizazioaren gerra ez dugu oraindik irabazi, soldaduskaren bukatzearen bataila baizik. Desobedientzia zibila, injustiziaren aurkako tresna indartsua eta etorkizun handikoa dela erakutsi da, eta ikusten denez, honek

estatuaren botereak urduri jartzen ditu, borroka bide demokratiko eta pazifikoa honen aurkako sorgin harrapaketa hasi baitira jadanik. Inkisidore berriak hasi dira, borroka bide hau erabiltzen duten taldeak kriminalizatzen eta bere kideak atxilotzen, poliziaren datu eta usteak egia borobiltzat harturik. Bakeaz honen beste hitz egiten duten horiek bortizkeria justifikatu baino ez dute egiten bide baketsuak behin eta berriro ukatzen dituztenean, baina honetan ere estatuaren boterearen mehatxuek ez gaituzte izutuko, desobedientzia zibila eta intsumisioa erabiltzen jarraituko dugu borroka ezberdinetan, pertsonak, herriak eta mundua libreagoak izatearren.